

**ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4***
**ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE
BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4**

ปรเมษฐ์ จังอินทร์¹, วศิน สอนโพธิ์² และ พจน์ เจริญสันเทียะ³

Paramet Chung-in¹, Wasin Sonpo² and Phot charoensanthia³

¹⁻³วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻³Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: Paramet36@gmail.com

วันที่รับบทความ : 31 มีนาคม 2569; วันที่แก้ไขบทความ 4 พฤษภาคม 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 6 พฤษภาคม 2569

Received 31 March 2026; Revised 4 May 2026; Accepted 6 May 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ปีการศึกษา 2568 จำนวน 320 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน และสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและแบบสัมภาษณ์ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของ

Citation:

* ปรเมษฐ์ จังอินทร์, วศิน สอนโพธิ์ และ พจน์ เจริญสันเทียะ. (2569). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4(3), 235-251.

Paramet Chung-in, Wasin Sonpo and Phot charoensanthia. (2026). Academic Leadership Of School Administrators under The Buriram Primary Educational Service Area Office 4.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(3), 235-251.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

แบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .93 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ 2) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน 3) ด้านการนิเทศการสอน 4) ด้านการกำกับ ติดตาม ความก้าวหน้าของนักเรียน และ 5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ การสอน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหาร, สถานศึกษา

Abstract

This research aims to 1) study the academic leadership of school administrators, 2) compare the academic leadership of school administrators classified by educational level, work experience, and school size, and 3) study approaches to developing the academic leadership of school administrators under the Buriram Primary Educational Service Area Office 4. The sample group consisted of 320 school administrators and teachers from the 2025 academic year. The sample size was determined using the Krejcie-Morgan table and stratified random sampling was used. The instruments used were a 5-level Likert scale questionnaire and interviews. The content validity index ranged from 0.80 to 1.00, and the reliability of the entire questionnaire was .93. The statistical

methods used included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings revealed that:

1. The overall academic leadership of school administrators under the Buriram Primary Educational Service Area Office 4 was at a high level.

2. A comparison of opinions regarding the academic leadership of school administrators under the Buriram Primary Educational Service Area Office 4, categorized by educational level and work experience, showed statistically significant differences at the .05 level both overall and in each aspect. However, there were no significant differences overall when categorized by school size.

3. The guidelines for developing academic leadership within the Buriram Primary Educational Service Area Office 4 consist of 5 areas: 1) Defining vision, goals, and mission; 2) Curriculum and teaching management; 3) Instructional supervision; 4) Monitoring and evaluating student progress; and 5) Promoting a conducive learning and teaching environment.

Keywords: Leadership, Administrators, Educational Institutions

บทนำ

โลกในทศวรรษปัจจุบันถูกขับเคลื่อนด้วยพลวัตของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นระบบจากปรากฏการณ์ความพลิกผันทางดิจิทัล (Digital Disruption) และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ซึ่งส่งผลให้ทักษะที่เคยสำคัญในอดีตกำลังถูกแทนที่ด้วยระบบอัตโนมัติ การศึกษาในยุคปัจจุบันจึงต้องตอบโจทย์การสร้างพลเมืองที่มี สมรรถนะแห่งอนาคต (Future Competencies) ซึ่งมีไม่เพียงการเรียนรู้ผ่านการท่องจำ แต่ต้องครอบคลุมถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration) และความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) ซึ่งสอดคล้องกับกรอบการปฏิรูปการศึกษาของชาติ ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านหลักสูตรไปสู่ หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Education) อย่างเป็นรูปธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งเป็นตัวเร่งให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) นโยบายการขับเคลื่อนของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการในช่วง พ.ศ. 2565-2567 จึงเน้นการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ซึ่งภารกิจดังกล่าวนี้ไม่สามารถสำเร็จได้หากขาดกลไกการขับเคลื่อนหลัก นั่นคือ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ไปสู่การเป็น ผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ (Academic Change Agent) (Fullan, 2020; Krug, 1992)

ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic Leadership) ถือเป็นแกนหลักของการบริหารสถานศึกษาที่เน้นเป้าหมายสูงสุดคือ คุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ภาวะผู้นำชนิดนี้เป็นมากกว่าเพียงการบริหารหลักสูตร แต่คือความสามารถในการสร้างแรงจูงใจและชี้นำให้บุคลากรทุกคนมุ่งมั่นไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางวิชาการร่วมกัน งานวิจัยนี้ได้ยึดตามกรอบแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการที่ได้รับการสังเคราะห์อย่างกว้างขวางของ Krug (1992: 53) ซึ่งให้ความสำคัญกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยตรง ประกอบด้วย 5 ด้านสำคัญ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการตอบโจทย์การศึกษาในปัจจุบัน 1) ด้านการกำหนดพันธกิจ ได้แก่การสื่อสารและสร้างความเข้าใจในเป้าหมายหลักของโรงเรียนที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ได้แก่การให้การสนับสนุนทรัพยากรและส่งเสริมให้ครูใช้หลักสูตรที่ทันสมัยและหลากหลาย 3) ด้านการนิเทศการสอน ได้แก่การเข้าถึงห้องเรียนและการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อพัฒนาการสอนของครู 4) ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ได้แก่การใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์มาวิเคราะห์และปรับปรุงแผนการสอน 5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ได้แก่การสร้างสภาพแวดล้อมที่ครูและนักเรียนรู้สึกปลอดภัย มีความคาดหวังสูง และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ กรอบแนวคิดของ Krug นี้มีความเป็นสากลและมีความเฉพาะเจาะจงในด้านวิชาการ ทำให้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการประเมินว่าผู้บริหารในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ปฏิบัติหน้าที่ในบทบาทผู้นำทางวิชาการได้ตรงตามมาตรฐานสากลและตอบสนองต่อความท้าทายในปัจจุบันได้มากน้อยเพียงใด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษา ซึ่งถือเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระยะยาว บริบทของเขตพื้นที่ฯ ในปัจจุบันเผชิญกับความท้าทายสำคัญด้านการบริหารจัดการ

โดยมีสถานศึกษาในสังกัดจำนวนทั้งสิ้น 185 โรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน จำนวน 114 โรงเรียน หรือคิดเป็นร้อยละ 61.62 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4, 2568) ลักษณะทางกายภาพและข้อจำกัดเชิงปริมาณดังกล่าว ส่งผลโดยตรงต่อการบริหารจัดการทรัพยากรอัตรากำลัง และคุณภาพวิชาการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับสูงเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

จากการประมวลสภาพปัญหาเชิงประจักษ์ตามทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่ายังคงมีประเด็นท้าทายที่เป็นช่องว่างสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเด็นหลัก โดยประเด็นแรกคือ ช่องว่างในการนำทางวิชาการ (Academic Leadership Gap) ซึ่งแม้ว่านโยบายทางการศึกษาจะมุ่งเน้นผลลัพธ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ในทางปฏิบัติผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนยังคงมีภาระงานที่หลากหลายทั้งด้านการเงิน พัสดุ และงานชุมชนสัมพันธ์ ส่งผลให้บทบาทผู้นำทางวิชาการตามกรอบแนวคิด 5 มิติของ Krug (1992) ถูกลดทอนลง โดยเฉพาะด้านการนิเทศการสอนและการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4, 2568) ประเด็นที่สองคือ ความเหลื่อมล้ำตามขนาดสถานศึกษา ซึ่งจากข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2568 พบว่ามีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนถึง 114 โรงเรียน จากทั้งหมด 185 โรงเรียน หรือคิดเป็นร้อยละ 61.62 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4, 2568) สัดส่วนที่สูงนี้สะท้อนว่าคุณภาพภาวะผู้นำทางวิชาการอาจมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เนื่องจากข้อจำกัดด้านบุคลากรทำให้ผู้บริหารไม่สามารถบริหารจัดการงานวิชาการได้อย่างเต็มศักยภาพ และประเด็นสุดท้ายคือ ความไม่สอดคล้องกับตัวแปรพื้นฐาน โดยในปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาเชิงลึกที่ชัดเจนในพื้นที่ว่าปัจจัยด้านระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน หรือขนาดของสถานศึกษา ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างไร

จากการประมวลสภาพปัญหาและความสำคัญข้างต้น สรุปได้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่

จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์และแนวทางในการ พัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร ตลอดจนสนับสนุนการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของ ชาติให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ใน การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ปี การศึกษา 2568 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,893 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 320 คน ซึ่งกำหนดขนาดโดยใช้ตารางจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling)

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่น ได้แก่ ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่ผ่านการประเมิน สมศ. รอบ 4 ในระดับดี หรือได้รับรางวัลเกี่ยวกับการบริหารที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยใช้กรอบแนวคิดตามการสังเคราะห์ของ Krug (1992: 53) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วยข้อคำถามตามเนื้อหาของแต่ละด้าน จำนวน 30 ข้อ จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ จำนวน 6 ข้อ
2. ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน 6 ข้อ
3. ด้านการนิเทศการสอน 6 ข้อ
4. ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน 6 ข้อ
5. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน 6 ข้อ

รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยกำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ให้น้ำหนักคะแนนตามแนวทางการสร้างเครื่องมือตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 320 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์
3. แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง
4. บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์
5. ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ
6. ขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ซึ่งแบ่งค่าช่วงคะแนนเป็นช่วง โดยมีความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามระดับการศึกษาและจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ค่า t - test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA)

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

- ความถี่ (Frequency)
- ร้อยละ (Percentage)
- ค่าเฉลี่ย (Mean)
- ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

- t- test แบบ Independent samples
- F- test แบบ One way ANOVA

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการกำกับ ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 สรุปผลได้ดังต่อไปนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาบทบาทสู่การเป็นผู้นำการ เปลี่ยนแปลงและนักวิเคราะห์เชิงรุก โดยสร้างวัฒนธรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการ วิเคราะห์สภาพปัญหาและบริบทเชิงลึกขององค์กร เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่เน้นภาพความสำเร็จที่ ชัดเจนและจับต้องได้ อันจะนำไปสู่การสร้างความรู้สึกร่วมกันและความเป็นเจ้าของวิสัยทัศน์ ร่วมกัน ของบุคลากรทุกระดับ 2) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมสั่งการมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกเชิงวิชาการ สนับสนุน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสมรรถนะผู้เรียนในยุคดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนเพื่อคืนครูสู่ห้องเรียน ส่งเสริมให้ครูจัดการ เรียนรู้เชิงรุก ได้อย่างเต็มศักยภาพ และใช้กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริม คุณภาพการใช้หลักสูตร 3) ด้านการนิเทศการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ เชิงบวกและความไว้วางใจระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยเน้นการนิเทศเชิงคลินิกที่ให้ ข้อมูลย้อนกลับ ที่เป็นรูปธรรมและนำไปปฏิบัติได้จริง พร้อมทั้งสนับสนุนการขับเคลื่อน กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ให้เป็นวัฒนธรรมหลักของสถานศึกษา เพื่อเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอนและนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง 4) ด้านการ กำกับ ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการโดยใช้ข้อมูล สารสนเทศเชิงประจักษ์เป็นฐาน โดยพัฒนาระบบการติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถระบุกลุ่มนักเรียนที่ต้องการความ ช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งใช้ศาสตร์แห่งการโน้มน้าวใจเพื่อสร้างความร่วมมือในทีมครู และสนับสนุนนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียน และ 5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการทรัพยากร และงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่าและสอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้น การพัฒนาสภาพแวดล้อม กายภาพ และแหล่งเรียนรู้ให้มีความปลอดภัย สะอาด และทันสมัย

เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจและความสนุกในการเรียนรู้ พร้อมทั้งนำหลักจิตวิทยาเชิงบวกมาใช้ในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการกำกับ ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการทำงานเชิงวิชาการ เพื่อรับมือกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงในยุค สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมพร ชาตะรักษ์และตรัยภูมิินทร์ ตรีตรีศวร (2567) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิสา อินทร์สุข (2568) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษาพนมดงรัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษาพนมดงรัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันย่อมได้รับการปลูกฝัง ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ และวิสัยทัศน์ที่ลุ่มลึกต่างกัน ทำให้มีมุมมองและวิธีการใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะผู้นำทางวิชาการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย อลิสา อินทร์สุข (2568) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษาพนมดงรัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน ย่อมมีทักษะกระบวนการคิด และการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการที่สั่งสมมาไม่เท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมพร ชาตะรักษ์ (2567) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาทุกขนาดภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ต้องดำเนินงานตามระเบียบ ข้อบังคับ และนโยบายด้านวิชาการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะการบริหารงานวิชาการที่สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้นำทางวิชาการมีทิศทางที่ใกล้เคียงกันโดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิน จันทรมัย (2568) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความ

คิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 สามารถสรุปแนวทางสำคัญในการพัฒนาได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ผ่านกระบวนการบริหารจัดการเชิงรุกใน 5 ด้านสำคัญ เริ่มต้นจาก ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ที่ผู้บริหารควรปรับบทบาทสู่การเป็นนักวิเคราะห์เชิงรุกและใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนยุทธศาสตร์ ต่อเนื่องไปยัง ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ที่ผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ สนับสนุนทรัพยากรและเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษามีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่อย่างแท้จริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก"ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาวะการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ทำให้ผู้บริหารต้องเปลี่ยนจากการสั่งการเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความตระหนักในเป้าหมายร่วมกัน และต้องสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อสร้างความมั่นใจให้ครูสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธนันท์ ลอยเมืองกลาง และ วันทนา อมตาริยกุล (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรมีการระดมสมองในการจัดทำแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา และการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดสภาพทางกายภาพที่เหมาะสมเพื่อให้เอื้อต่อบรรยากาศการเรียนการสอน ตลอดจนการกำหนดตัวบ่งชี้ความสำเร็จ (KPI) ที่ชัดเจนในกิจกรรมและโครงการต่างๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม สำหรับการพัฒนาใน ด้านการนิเทศการสอน ควรเปลี่ยนจากการกำกับติดตามแบบเดิมสู่การนิเทศแบบกัลยาณมิตรที่เน้นการให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในขณะที่ ด้านการกำกับ ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ควรเน้นการใช้ระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์รายบุคคลเพื่อวางแผนซ่อมเสริมได้อย่างตรงจุด และสุดท้ายใน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นแรงบันดาลใจและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง ทั้งนี้อาจเนื่องจาก พลังแห่งความร่วมมือและขวัญกำลังใจของ

บุคลากรเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนคุณภาพผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ วรวิทย์ ไชยวงศ์คต และ นิยดา เปี่ยมพีชนะ (2567) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมาก คือ การวางแผนกำหนดภารกิจโดยศึกษาความสามารถของบุคลากรเพื่อให้ทำหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ การจัดการหลักสูตรที่เน้นทักษะที่ปฏิบัติได้จริง การนิเทศที่ให้คำแนะนำครูเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลนักเรียนตามระเบียบปฏิบัติทางวิชาการอย่างเคร่งครัด รวมถึงการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการโดยการสนับสนุนรางวัลและให้กำลังใจแก่บุคลากรที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ 2) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน 3) ด้านการนิเทศการสอน 4) ด้านการกำกับ ติดตาม ความก้าวหน้าของนักเรียน และ 5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน **ข้อเสนอแนะ** 1. ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุหรือปัจจัยคัดสรรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น วัฒนธรรมองค์กร การสนับสนุนจากชุมชน หรือแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู 2. ควรดำเนินการวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนาสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยมุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการเชิง

รูกที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะและข้อจำกัดด้านทรัพยากร เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานวิชาการและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กได้อย่างยั่งยืน

3. ควรศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของสถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงในบริบทที่ขาดแคลน เพื่อเป็นโมเดลต้นแบบให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). หลักสูตรฐานสมรรถนะและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.
- ปฐมพร ชาตะรักษ์. (2567). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พัชรนันท์ ลอยเมืองกลาง และ วันทนา อมตาริยกุล. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย. วารสารการบริหารนวัตกรรมการศึกษา, 4(2), 15-28.
- วรวิทย์ ไชยวงศ์คต และนิยดา เปี่ยมพิชนะ. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9. วารสารวิชาการทางการศึกษา, 5(2), 88-102.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. (2568). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568. บุรีรัมย์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). สภาวะการศึกษาไทย ปี 2566: การปฏิรูปการศึกษาในยุคหลังโควิด-19. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- อลิสา อินทร์สุข. (2568). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษาพนมดงรัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

- อลิน จันทรัมย์. (2568). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 5. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา.
- Fullan, Michael. (2020). The Principal: Three Keys to Maximizing Impact. 2nd ed. San Francisco : Jossey-Bass.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.
- Krug, Samuel E. (1992). Instructional Leadership: A Constructivist Perspective. Educational Administration Quarterly, 28(3), 430-443.